

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-91/16
Београд

дел. бр. 47301 датум: 02. 12. 2016.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА И
ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посетама Прихватном центру у Прешеву, Привременом регистрационом центру у Бујановцу, Полицијској управи у Врању, Регионалном центру граничне полиције према Македонији и Центру за социјални рад у Прешеву

Београд, новембар 2016. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (у даљем тексту: НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица "Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре", која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен 29. јануара 2016. год. у "Сл. гласнику РС".

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТАМА

ПОСЕЂЕНЕ УСТАНОВЕ	Прихватни центар у Прешеву, Привремени регистрациони центар у Бујановцу, Полицијска управа у Врању, Регионални центар граничне полиције према Македонији и Центар за социјални рад у Прешеву
ЦИЉ ПОСЕТА	Праћење поступања надлежних органа према мигрантима и тражиоцима азила
ПОСЕТЕ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Група 484
ДАТУМИ ПОСЕТА	8. – 10. новембар 2016. године
НАЈАВЕ ПОСЕТА	Посете свим установама су биле најављене
ТИМ ЗА ПОСЕТЕ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Марко Анојчић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Маја Златковић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Одељење за заштиту права особа са инвалидитетом и старих лица</i> Марко Младеновић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Одељење за права детета</i> Гордана Грујичић, <i>Група 484</i></p> <p>Преводиоци: Марко Гагић, <i>арапски језик</i> Момир Турудић, <i>фарси језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Службеници посећених институција су остварили сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у документацију и ненадзиране разговоре са мигрантима по избору чланова тима.

ТОК ПОСЕТА

НПМ тим је првог дана (8. новембра 2016. године) посетио Полицијску управу у Врању, где су обављени разговори са службеницима Одељења за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима и извршен је увид у релевантну документацију. Другог дана (9. новембра 2016. године) је посећен Прихватни центар у Прешеву, где су обављени разговори са руководиоцем, лекарима и мигрантима који су тамо смештени и Регионални центар граничне полиције према Македонији, где су обављени разговори са начелником и полицијским службеницима. Трећег дана (10. новембра 2016. године), посећени су Центар за социјални рад у Прешеву, где је обављен разговор са директором и стручним радницима и извршен увид у релевантну документацију и Привремени регистрациони центар у Бујановцу, где су обављени разговори са руководиоцем, службеницима, лекарима и мигрантима који су тамо смештени и извршен је увид у поједине евиденције.

1. ПРИХВАТНИ ЦЕНТАР У ПРЕШЕВУ

У тренутку посете НПМ у Прихватном центру у Прешеву било је смештено 697 миграната, и то: 400 мушкараца, 50 жена и 247 малолетника (200 дечака и 47 девојчица). Од укупног броја малолетних лица, идентификовано је њих 172 који путују без пратње. Више од половине смештених су били самци – њих 392, док су остало биле породице. Породице се смештају како у оквиру једног крила објекта, тако и у посебним *UNHCR* кућицама у дворишту. Највише је било држављана Авганистана (275), затим Пакистана (174), Ирака (98), Сирије (65), Бангладеша (29), Алжира (16), Ирана (10) и Шри Ланке (5). Према наводима руководиоца, од августа месеца ове године до дана посете укупно је било смештено 1216 лица. Смештајни капацитет Центра је 1388 кревета.

Центром заједнички руководе представници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Комесаријата за избеглице и миграције (*у даљем тексту: КИРС*). Службеници КИРС су ангажовани у сменама од по 12 сати и има их укупно 33. Поред њих у Центру су присутни и полицијски службеници Управе граничне полиције, као и представници Центра за социјални рад у Прешеву, Црвеног крста, Данског савета за избеглице, Међународне организације за миграције (*IOM*), *ADRE*, *UNICEF*, *UNHCR*, СОС дечијег села и других хуманитарних организација. Такође, лекарске екипе су овде свакодневно. Здравствене услуге обезбеђује медицинско особље Домова здравља у Врању, Прешеву и Бујановцу, уз подршку агенција Уједињених нација и невладиног сектора. У Центру су свакодневно ангажовани и преводиоци.

Према наводима руководиоца, у последња 3 месеца у Центру није било миграната којима су издате потврде о намери за тражење азила. Иако мигранти овде бораве у просеку око два месеца, њихова регистрација је отпочела непосредно пре посете НПМ и до посете је регистровано 294 миграната. Међутим, од укупног броја регистрованих само је њих 7 изразило намеру да тражи азил у Републици Србији. Регистрацију врше припадници Регионалног центра граничне полиције према Македонији. Лица која изразе намеру да траже азил се фотографишу и дактилоскопирају и уносе у систем АФИС, док лица која нису изразила намеру само попуњавају формуларе са личним подацима. Службеници Канцеларије за азил нису долазили у Центар дуже од 3 месеца. Представник КИРС је истакао да је *UNHCR* у претходном периоду спровео анкету међу мигрантима како би установили колико њих би желело да тражи азил у Србији. Резултати анкете показују да се око 50 особа изјаснило потврдно.

Већина миграната у Центру налази се на списковима за прелазак у Мађарску, при чему предност имају породице. Ови спискови се достављају Прихватном центру у Суботици, одакле се даље прослеђују мађарским властима. Када дође њихов ред за прелазак у Мађарску, мигранте углавном превозе представници *IOM*. Спискови су видно изложени у Центру. Према наводима руководиоца, неколико дана пре посете НПМ око 100 миграната је превезено у Суботицу.

У периоду пре појаве шуге и телесних ваши, мигранти су могли да напуштају Центар и иду у град само у мањим групама до 20 особа и уз посебно одобрење. Одлуком руководиоца две недеље пре посете НПМ свима је забрањен излазак због појаве зараза.

Смештајни капацитет Центра је 888 кревета у зиданим објектима и још 500 кревета у монтажним објектима. Поред соба за смештај лица, постоје и амбуланта, кутак за децу, трпезарија и магацин.

У циљу одржавања хигијене ангажовано је 25 хигијеничара, који раде по сменама од 8 сати. Смеће се износи сваки дан, а одвози га ЈКП "Моравица" из Прешева.

Оброци се припремају у Врању, а служе се у трпезарији. Оброке дели организација која их је обезбедила, уз асистенцију службеника Центра. Сви који рукују храном обавезно пролазе санитарне прегледе и имају уредно оверене санитарне књижице. Узорци оброка се чувају 72 сата у посебном фрижидеру. Мигранти имају три оброка дневно, међу којима је и кувана храна. Сва храна је прилагођена верским уверењима, а у случају потребе и посебним здравственим стањима.

У зависности од потребе организације цивилног друштва деле обућу и одећу за децу и одрасле.

Туширање је предвиђено у периодима од 07:00 до 10:00 часова и од 18:00 до 21:00 часова, о чему је обавештење истакнуто у кругу Центра. Због броја миграната који се тренутно овде налазе, спорадично се појављује проблем нестанка топле воде. Ово је нарочито проблематично у ситуацији појаве и потенцијалног ширења болести.

1.

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће предузети одговарајуће мере како би се у Прихватном центру у Прешеву обезбедила довољна количина топле воде за потребе лица која бораве у Центру.

Телесне ваши донела је група миграната која је у Центар доведена са севера земље. Поводом овог проблема спорадично су предузимане мере запрашивања, као и мењања одеће и постељине, у сарадњи са Заводом за јавно здравље у Врању (у даљем тексту: ЗЈЗ). Према наводима руководиоца, планирано је да се у наредна два дана од посете НПМ изврши систематско и планско запрашивање, тако што ће се празнити соба по соба и мењати сва постељина и одећа миграната.

Како је тиму НПМ указано на проблем ЗЈЗ у вези набавке средстава за третирање просторија у Центру, Стручна служба Заштитника грађана је контактирала ЗЈЗ и добила информације да су 9. новембра 2016. године око 20 часова добили неопходна средства и да се, с обзиром да је план активности већ био сачињен, одмах отпочело са третирањем просторија. Према очекивањима, посао би требало да буде завршен 10. новембра 2016. године. Истакнуто је и да ЗЈЗ константно ради превентивно и противепидемијско третирање миграната, да се спаљује гардероба и постељина и да је у Центрима у Прешеву и Бујановцу ситуација под контролом. Стручна служба Заштитника грађана је такође дошла до информације да је за 10. новембар 2016. године у Институту за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут" заказан састанак представника локалних Завода који покривају Центре у Шиду, Суботици, Прешеву и Крњачи.

Као што је наведено, мигрантима није дозвољено да напуштају Центар, а радници ангажовани у Центру свакодневно приликом изласка са посла превентивно прегледају своју одећу и тело. Такође, новопридошли мигранти обавезно пролазе систематски преглед у циљу идентификовања да ли су заражени. Поред појаве телесних ваши

идентификовано је и око 30 случајева шуге. У спаваоницама су окачена обавештења о мерама превенције и начину преношења болести.

У амбуланти Центра ангажоване су две медицинске екипе из Дома здравља у Прешеву о трошку Данског савета за избеглице и по једна екипа из Домова здравља у Врању и Бујановцу о трошку Балканског центра за миграције. Током преподнева раде две медицинске екипе, поподне једна, а током ноћи, у случају потребе, позива се Служба хитне помоћи Врање. Медицинску екипу чине 1 лекар и 1 техничар, с тиме да је у свакој смени обавезно 1 лекарка. Уз лекаре су стално присутни и преводиоци, а дешавало се да мигранткиње затраже присуство преводиоца женског пола, у вези чега им се излази у сусрет.

Према наводима лекара, при доласку у Центар се обавља систематски преглед, а дневно се у просеку обави око 120 прегледа. Мигранти се сами јављају на лекарски преглед тако што дођу до амбулане и затраже пријем. Нису запажене трауматске повреде. Преко Данског савета за избеглице је обезбеђена основна палета лекова, а терапију дели искључиво медицинско особље у амбуланти или мигранти добијају дневну дозу лекова. У оквиру амбуланте постоји и гинеколошка ординација, у којој су сваког дана ангажовани лекари гинеколози женског пола. У случају потребе, деца се одводе код педијатра у Дом здравља у Прешеву. Такође, мигранти се превозе до локалних здравствених центара. Стоматолошка заштита се пружа у Дому здравља у Прешеву. Према наводима, сарадња са здравственим установама је јако добра.

Од појаве телесних ваши, приликом пријема у Центар врше се систематски прегледи "на голо". Извештаји о здравственом стању недељно се шаљу у Институт за јавно здравље Србије. У оквиру Центра су одређене камп кућице за изолацију због обољења и у њих се у случају потребе смештају читаве породице.

Здравствена документација се чува у фасциклама у амбуланти и извештаји о прегледима се дају мигрантима када напуштају Центар.

За рад са припадницима посебно рањивих група ангажовани су представници Центра за социјални рад у Прешеву. У складу са раније упућеном препоруком НПМ,⁴ у Центру је обезбеђена посебна канцеларија за рад представника Центра за социјални рад у Прешеву. У претходном периоду је забележен један случај потенцијалне трговине људима, о чему је обавештена полиција. Такође, забележен је и један случај насиља у породици, када су све службе адекватно одреаговале. Жртва насиља била је пребачена прво у сигурну кућу, па у Привремени регистрациони центар у Бујановцу и пружена јој је психо-социјална подршка, а осумњичени је тренутно у притворској јединици Окружног затвора у Врању.

Раније се повремено дешавало да у Центар пристигну и особе са инвалидитетом, а у циљу њиховог адекватног смештаја, у складу са раније упућеном препоруком НПМ,⁵ обезбеђен је простор за њихов адекватан смештај. Такође, постоје и приступачан тоалет и стална медицинска нега. У тренутку посете у Центру није боравила ни једна особа са инвалидитетом.

---

⁴ Извештај НПМ о посети Прихватном центру у Прешеву, Кампу у Миратовцу, Полицијским станицама у Прешеву и Бујановцу, Регионалном центру граничне полиције према Македонији и Центру за социјални рад у Прешеву, бр. 71-85/15 од 21. 9. 2015. год.

⁵ Ibid.

Обављен је ненадзирани интервју са неколико одраслих мушкараца пореклом из Ирака, Авганистана и Бангладеша. Овде се налазе 3 – 4 месеца и желе да наставе пут ка земљама западне Европе. Немају примедби на смештај, исхрану ни хигијену у Центру и наводе да имају добар однос са службеницима. Неки од интервјуисаних миграната су се пожалили да се дешава да нема топле воде. Мање проблеме у комуникацији решавају тако што пронађу некога ко зна језике – преводиоце или мигранте. У последње време не могу да напуштају Центар и поједини нису сигурни зашто морају да бораве овде. Немају проблема у приступу здравственој заштити, лекари су доступни и имали су систематски преглед по доласку у Центар. Немају никаквих сазнања да је у Републици Србији неко од миграната био изложен лошем поступању од стране представника власти. Ипак, поједини наводе да имају сазнања да полиција током ноћи присилно одводи мигранте у Македонију. **НПМ жели да добије коментаре Министарства унутрашњих послова на ове наводе.**

2.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће испитати наводе о присилном одвођењу миграната из Републике Србије у Републику Македонију од стране полицијских службеника.

Разговори су обављени и са једним малолетником и једном женом са дететом из Авганистана. Малолетник је дошао у групи, у којој је и његов ујак, желе да иду у Шведску, на територију Србије су ушли из Бугарске и нада се да ће брзо изаћи из земље. Није био малтретиран од стране представника органа власти Републике Србије. Жена са којом је обављен разговор је као једину замерку истакла недовољну количину доступне топле воде.

2. ПРИВРЕМЕНИ РЕГИСТРАЦИОНИ ЦЕНТАР У БУЈАНОВЦУ

Привремени регистрациони центар у Бујановцу се налази у индустријској зони насеља Бујановац, недалеко од центра насеља, у управној згради друштвеног предузећа "Индустрија акумулатора Светлост ДП Бујановац", које је у стечају. У објекту су, према наводима, пре почетка рада поправљене водоводне, електричне и грејне инсталације. Центар је почео са радом месец дана пре посете НПМ, у њему може да се смести највише 220 лица и до дана посете у њему је боравило укупно 196 миграната.

У Центру су ангажована 3 службеника КИРС по смени, која траје 12 часова, 1 радник задужен за одржавање објекта и 5 спремачица задужених за одржавање хигијене зграде и за рад у вешерају. Поред њих, у Центру се свакодневно налазе представник Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, 2 радника Центра за социјални рад у Бујановцу, који раде са рањивим групама миграната, представници ИОМ, који су претежно ангажовани на превозу миграната и организацији добровољних повратака у земље порекла, преводиоци и представници разних невладиних организација које се баве пружањем хуманитарне и друге помоћи мигрантима. Центром заједнички руководе представници КИРС и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Објекат Центра има два нивоа: приземље и један спрат са по два крила и централним деловима. У приземљу у једном крилу се налазе сала за предавања, просторија са рачунарима, вешерај, тоалет за службенике, амбуланта и просторија коју користе представници организација. Рачунари имају приступ интернету и сваком мигранту је омогућено ограничено време (до пола сата) за коришћење рачунара. Према наводима, свакодневно се организују интеркултуралне радионице за различите узрасте, а у плану је организовање информатичке обуке и формирање библиотеке са материјалима на арапском језику. У централном делу приземља су пријавница, огласна табла, одељак намењен за дистрибуцију одеће, дечији кутак и тоалет прилагођен особама са инвалидитетом. Тренутно у Центру нема особа са инвалидитетом, међутим обезбеђени су услови за њихов прихват и смештај у спаваоницама у приземљу, у десном крилу објекта. На улазу се налази продавница, у којој мигранти могу куповати основне намирнице, а цене су у нивоу уобичајених тржишних цена. Из централног дела се излази на два шеталишта на отвореном, која се налазе иза објекта. На једном шеталишту су постављени реквизити за децу и на том шеталишту мигранти суше веш. Оба шеталишта имају и клупе. Поред шеталишта иза зграде, мигранти могу слободно да шетају и на простору испред зграде Центра. У другом крилу приземља су смештени мигранти. Такође, у приземљу се налази и соба за изолацију оболелих, у којој је у тренутку посете било једно лице које има богиње.

Централни део спрата, до којег се стиже степеништем из централног дела приземља, слободно користе мигранти и у њему се налази неколико столова и столица. Овде се налазе још два кутка за децу и једна просторија за радионице. У једном крилу спрата је трпезарија, која је одвојена вратима од централног дела, а у другом крилу су смештени мигранти.

Материјални услови у Центру су добри: све просторије су чисте и довољно загрејане и није примећена влага, иако је на дан посете и неколико дана пре тога у Бујановцу и околини падала киша. Према наводима службеника, Центар располаже са довољним бројем ћебади и постелине, који се по потреби прибављају из магацина Прихватног центра у Прешеву. Као што је раније наведено, у Центру је одређена просторија за

прање веша – вешерај, која има 2 велике и 1 малу веш машину, а у плану је набавка још 1 велике машине. Веш се пере по унапред утврђеном редоследу соба (по 2 собе), а постоји и могућност ванредног прања, ако се укаже потреба. За прање веша и одржавање хигијене је ангажовано 5 спремачица, а од миграната се тражи да сами чисте просторије које користе и до сада према наводима није било проблема по том питању. Додатну гардеробу мигрантима обезбеђују хуманитарне организације и она се такође доставља из магацина Прихватног центра у Прешеву. Уколико је мигрантима неопходна гардероба потребно је да се обрате службеницима Центра тим поводом и гардероба се дели у складу са потребама и њеном доступношћу. Туширање је омогућено свакодневно у два временска интервала.

Мигрантима су обезбеђена три obroка дневно, храна се припрема у Врању, на исти начин као и за мигранте који се налазе у Прихватном центру у Прешеву и на огласној табли је истакнута сатница поделе obroка.

У тренутку посете у Центру се налазило 150 миграната, претежно породица са малолетном децом који су овде премештени из Прихватног центра у Прешеву и који у Србији бораве до 6 месеци. Према наводима, група од 46 миграната је недавно одведена у новооформљени Прихватни центар у Сомбору и у плану је да се тамо сместе мигранти који се налазе на списку за пријем код мађарских власти, како би били ближе граници са Мађарском. Међу 150 присутних миграната је било 7 малолетника без пратње мушког пола, који су сви били смештени у једној спаваоници, 2 труднице и 1 жена жртва насиља у породици. Није било особа са инвалидитетом.

О мигрантима се води евиденција у коју се од личних података уписују: име и презиме, пол, узраст (да ли је малолетан или пунолетан), земља порекла, датум рођења и, с обзиром да се у Центру углавном налазе породице, међусобни породични односи. Бројно стање миграната се свакодневно проверава.

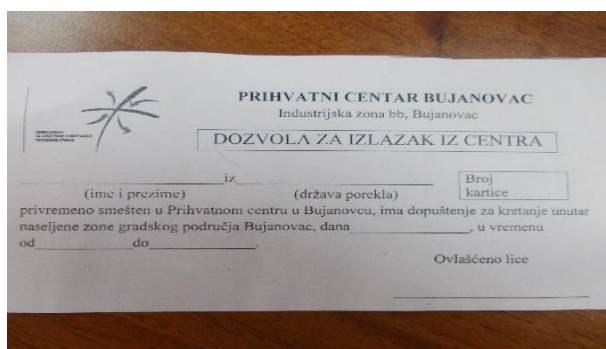
Мигранти су претежно из Сирије, Авганистана и Ирака. Нико од њих није изразио намеру да тражи азил у Републици Србији и углавном сви чекају могућност наставка путовања ка земљама из западне и северне Европе.

Службеници наводе да у Центру није било случајева насиља у породици, трговине људима или других кривичних дела. Повремено долази до размирица између група миграната различитих националности, које се углавном решавају разговором са службеницима и до сада није било потребе да интервенише полиција. Наведен је пример да жене из Ирака и Сирије нису хтеле да се туширају у исто време, као и да мигранти не желе да суше веш на истом месту на ком суше и мигранти који су друге националности. Ипак, породице различитих националних припадности бораве заједно.

Здравствену заштиту пружа медицинско особље које су ангажовале хуманитарне организације. У две смене раде по један лекар опште праксе и техничар. Ноћу се у случају потребе позива Служба хитне помоћи. Приликом обављања прегледа, за потребе комуникације су доступни преводиоци. Према наводима лекарке, сви мигранти су систематски прегледани одмах по уласку у објект Центра, а систематски преглед је обављен и у Прихватном центру у Прешеву, пре премештаја. Поред тога, до сада је још 2 пута обављен систематски преглед свих миграната. У овом Центру нема телесних ваши ни шуге. Мигранти се сами јављају за преглед када имају потребу, тако што дођу до амбуланте и затраже пријем и дневно се обави око 20 прегледа. У случају

потребе за специјалистичким прегледима мигранти се воде у локалне здравствене центре, а лекарка је истакла добру сарадњу са Домом здравља у Бујановцу. Гинеколошки прегледи се обављају у Прихватном центру у Прешеви. Труднице имају редовне прегледе. Терапију коју су преписали лекари специјалисти, лекари у Центру дају мигрантима-пацијентима у количини довољној за један дан. Лекова има довољно. Здравствена документација се чува код медицинског особља, а приликом напуштања Центра дају мигрантима да понесу са собом. Децу лече лекари који су ангажовани у Центру. Лекари, као и службеници Центра, истичу да је приметно да одрасли недовољно брину о деци, што приписују културолошким разликама. Пелене и друге ствари за децу обезбеђује Дански савет за избеглице.

Улазна врата и све спаваонице су откључане и око објекта не постоје препреке за кретање или удаљавање из Центра. Ипак, мигранти излазе из Центра са "дозволама за излазак" које им издају службеници КИРС. Дневно излази по 15 миграната, у периоду од 10 до 16 часова. Службеници сачињавају списак миграната који су тог дана изашли из Центра и на тај начин утврђују да ли су се они вратили. Према наводима, сви мигранти поштују овакав режим изласка и враћања у Центар.

НПМ сматра да означавање акта који се издаје мигрантима приликом привременог изласка из Центра "дозволом" не осликава његову стварну природу, јер се не ради о дозвољавању, већ о евидентирању изласака. Овакво означавање може упућивати на погрешан закључак да је мигрант коме је овај акт издат лице лишено слободе.

3.

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције ће назив акта који се издаје мигрантима приликом привременог изласка из Привременог регистрационог центра у Бујановцу уподобити његовој стварној намени.

Комуникација између службеника и миграната се обавља помоћу преводилаца. У Центру су у 2 смене присутни преводиоци за арапски и фарси језик. Није успостављен формални систем притуживања или подношења захтева, већ се мигранти у случају потребе усмено обраћају службеницима са проблемом или захтевом. До сада су се, према службеним наводима, најчешће обраћали у вези питања режима исхране и прања веша и добијали су потребна обавештења. Такође, ради обављања свакодневних активности и преношења информација у вези са њима успостављена је стална комуникација између службеника и појединих миграната који су представници већих група миграната. Ипак, отежана је комуникација са мигрантима који не говоре арапски

ни фарси језик, већ урду или пашту, језике које говоре мигранти из Авганистана и Пакистана, којих је процентуално више него раније.

4.

ПРЕПОРУКА

Комесаријат за избеглице и миграције и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће за потребе комуникације службеника и миграната у Привременом регистрационом центру у Бујановцу који не говоре арапски ни фарси језик обезбедити преводиоце за језике које ти мигранти говоре, пре свега за урду и пашту језик.

Током посете су обављени ненадзирани интервјуи са више миграната различитих узраста из Ирака и Авганистана. Сви интервјуисани мигранти су у Србији неколико месеци заједно са члановима уже или шире породице, међу којима има и малолетне деце и сви намеравају ућу у Мађарску па потом да наставе пут ка Немачкој. Нико није изразио намеру да тражи азил у Србији. Упознати су са правима и обавезама у Центру, истичу изузетно коректан однос са службеницима, поједини су тај однос окарактерисали као пријатељски и нико од миграната током боравка у Србији није претпрео нити има сазнања о лошем поступању представника органа власти према мигрантима. Не осећају се угрожено ни од других миграната који су овде смештени. Поједини су изнели наводе о тортури у Бугарској од стране бугарских власти и криминалних група. Навели су и да су у Центру добили лекарску помоћ када им је била потребна, као и да су имали систематске прегледе. Међу интервјуисанима је била једна старија жена која је навела да због реуме готово свакодневно иде у амбуланту на прегледе и млади мушкарац који је навео да његов рођак, који је стар 4 године, има проблема са срцем, да је због тога вођен на прегледе на клинику у Београд и да му је потребна операција, коју неће да обаве у Србији јер желе да наставе пут. Исхрану добијају 3 пута дневно, оброци су у складу са њиховим верским уверењима, деца добијају млеко. Приликом доласка у Центар су добили картице са по 40 долара којима су могли да купе средства за одржавање личне хигијене и друге потрепштине. Излазе слободно око објекта и на шеталишта, а уз дозволу и до насеља на 2-4 сата. Туширање им је омогућено два пута дневно, ујутру и увече. Једини проблем који наводе је тај што не могу да наставе пут.

Обављен је и разговор са затеченим малолетницима без пратње. Они нису имали примедбе на услове смештаја и исхране, као ни на поступање запослених у Центру и припадника полиције. Пожалили су се да су током пута били малтретирани од стране кријумчара и полицијских службеника Републике Бугарске. Представница Центра за социјални рад у Бујановцу им током радне недеље држи часове енглеског језика и са њима ради на рачунару. У Центру се налази и девојчица која болује од целијаклије и којој се оброци свакодневно спремају одвојено од осталих оброка како не би дошло до контаминације са глутеном. Истовремено, указано је да пружање психолошке помоћи тече отежано, јер у Центру нема преводилаца за све језике.

3. РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ГРАНИЧНЕ ПОЛИЦИЈЕ ПРЕМА МАКЕДОНИЈИ

Задатак полицијских службеника Регионалног центра граничне полиције према Македонији (у даљем тексту: РЦГП) од тзв. затварања балканске руте је спречавање нелегалних улазака у Републику Србију, што од 22. јула 2016. године обављају у заједничким патролама са припадницима Војске Србије, који воде патроле, а под руковођењем Команде заједничких снага за обезбеђење границе према Македонији. Више нема заједничких патрола са припадницима страних полицијских служби. Ситуација са опремом и сервисирањем и поправком службених возила је побољшана. Услед недостатка кадра, 54 полицијских службеника је послато као испомоћ из других РЦГП. У саставу РЦГП је исти број полицијских службеника као и приликом претходне посете – 18. Такође, међу службеницима има и 7 припадника албанске националне мањине. Полицијски службеници су прошли обуке о спречавању трговине људима и поступању према мигрантима.

Према наводима, током првих 9 месеци ове године је спречено 623 покушаја илегалног уласка. Мигранти који уђу у земљу или започињу процедуру азила или се против њих покреће прекршајни поступак. Међу њима нису примећени малолетници без пратње, а иначе је службеницима тешко да ту чињеницу утврде. У периоду 01.01. – 30.09. 2016. године је поднето 185 захтева за покретање прекршајних поступака, од тога 86 против страних држављана. Судови мигрантима углавном изричу опомене, ретко новчане казне и казне затвора, а мигрантима који су избегли из ратом захваћених подручја никада казне затвора. Поред тога, откривено је извршење 20 кривичних дела недозвољеног преласка државне границе и кријумчарења људи, чијим извршењем је прокријумчарено 186 лица, због чега је поднето 19 кривичних пријава против 16 држављана Републике Србије и 5 страних држављана, међу којима је било и малолетних извршилаца.

Према службеним наводима, тренутно је мање контаката са мигрантима него раније, у примени овлашћења не долази до проблема и до сада није било основа за употребу средстава принуде. Такође, приликом транспорта се не употребљавају средства за везивање. Комуникација се обавља на енглеском језику и по потреби уз помоћ посредника из групе миграната који разуме енглески. Мигрантима се не дају брошуре које би их на језику који разумеју обавештавале о њиховим правима и обавезама и о ситуацији у којој се налазе.

Током 2016. године, све потврде о намери издаване су у Прихватном центру у Прешеву, а укупно их је издато 1151. Непосредно пре посете НПМ је наређена регистрација свих миграната који се налазе у овом Центру. Регистрацију обављају полицијски службеници Управе граничне полиције.⁶ Након издавања потврда о израженим намерама се упућују у Центар за азил у Сјеници, али због пренасељености тог Центра остају у Прихватном центру у Прешеву.

Од почетка године до краја септембра 2016. године Македонији је поднето 72 захтева за реадмисију у скраћеном поступку за 73 лица. Македонски надлежни орган је 12 захтева одбио, 8 прихватио, а за 52 није одговорио. Лица за која је прихваћена реадмисија су у међувремену затражила азил у Републици Србији, тако да реадмисија ни у тим случајевима није спроведена. Током октобра, поднето је 33 захтева за реадмисију за 53 лица, а добијена је сагласност за само 2 лица.

---

⁶ Регистрација је описана у делу Извештаја који се односи на Прихватни центар у Прешеву.

4. ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА У ВРАЊУ

Тим НПМ обавио је разговор са инспектором за странце Полицијске управе у Врању, који је навео да Одељење за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима има 1 руководиоца и 12 извршилаца, од којих су три особе женског пола (2 су распоређене у седишту Управе, док је једна у Бујановцу). Упркос повећаном приливу миграната на територији Полицијске управе, од 2014. године овај Одсек има 5 извршилаца мање у односу на ранији период. Од друге половине јула 2015. године полицијски службеници Полицијске станице у Прешеву су били, заједно са припадницима РЦГП, нарочито ангажовани у оквиру Прихватног центра у Прешеву на регистрацији миграната и избеглица који су долазили и/или у одређеном периоду боравили у овом Центру.

Од почетка 2016. године Полицијска управа у Врању је издала укупно 516 потврда о намери за тражење азила, од чега је 22 издато у седишту Полицијске управе. Последња потврда издата је крајем априла месеца. Сва лица којима је изда потврда фактички се упућују у Прихватни центар у Прешеву, иако се у самој потврди наводи да се упућују у неки од центара за азил, најчешће у Сјеници. Приликом издавања потврда лица се фотографишу и дактилоскопирају и уносе у систем АФИС. У седишту Полицијске управе се води евиденција само о потврдама које су ту издате, али не и обједињена евиденција заједно са потврдама које су издате у полицијским станицама у њеном саставу. Пракса вођења Књиге евиденција о издатим потврдама представља унапређење у односу на претходни период када слична евиденција није вођена. У евиденцију се уносе следећи подаци: име, датум рођења, број потврде, земља порекла, пол и центар за азил у који су упућени.

Током 2016. године нису затицали малолетнике без пратње, а уколико би то био случај контактирали би Центар за социјални рад у Врању, са којим, према наводима инспектора, имају веома добру сарадњу. Према наводима више од 60% полицијских службеника има сертификате за рад са малолетницима. Увидом у потврде које су издате малолетницима утврђено је да се поступа у складу са раније упућеном препоруком НПМ,⁷ тако што се у потврду уноси податак које пунолетно лице је у пратњи малолетника.

Током 2016. године полицијски службеници у седишту Полицијске управе нису подносили захтеве за покретање прекршајног поступка против миграната због незаконитог боравка на територији Републике Србије, нити су их упућивали у Прихватилиште за странце. Евиденција о решењима о отказу боравка се не води посебно за мигранте, а у пракси се ова решења доносе ако утврде да мигрант у питању жели азил у другој земљи. Такође, према наводима, није било употребе средстава принуде према мигрантима, нити је неко од миграната подносио притужбе и приговоре на рад полицијских службеника. Приликом транспорта миграната се не употребљавају средства за везивање.

Идентитет се и даље утврђује на основу исправа и упитника. Комуникација са затеченим странцима одвија се искључиво на енглеском језику. Уколико се деси да поједини мигранти не знају енглески језик, комуникација се одвија на посредан начин, преко неког од миграната из групе који говори енглески језик. Овакав вид комуникације може бити нарочито проблематичан у случају узимања података од жена и

---

⁷ Извештај НПМ, *op. cit.*

малолетника, с обзиром да они често могу бити жртве трговине људима и разних облика насиља, а да углавном немају могућност да самостално и без присуства других миграната из групе полицијским службеницима и службеницама дају податке о себи и својој ситуацији. Према наводима полицијских службеница, са мигранткињама се иначе не обављају индивидуални разговори. Такође, мигрантима се не дају брошуре које би их поучиле о правима и обавезама и ситуацији у којој се налазе.

5.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће за потребе комуникације полицијских службеника Полицијске управе у Врању и Регионалног центра граничне полиције према Македонији са мигрантима који не говоре енглески језик обезбедити преводиоце за језике које мигранти најчешће говоре, пре свега за арапски, фарси, урду и пашту језик.

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити брошуре на језицима које мигранти најчешће говоре, које ће полицијски службеници Полицијске управе у Врању и Регионалног центра граничне полиције према Македонији уручивати затеченим мигрантима и којима ће их обавештавати о правној ситуацији у којој се налазе и правима која имају.

Полицијски службеници Полицијске управе у Врању и Регионалног центра граничне полиције према Македонији ће податке о идентитету миграната и друге релевантне чињенице, као и евентуално постојање њихове намере да траже азил у Републици Србији, утврђивати разговором са сваким мигрантом појединачно, уз присуство преводиоца за језик који тај мигрант говори.

Према наводима, током 2016. године није било кривичних пријава за трговину људима, док их је за кријумчарење поднето око 60. Осумњичени су углавном били домаћи држављани и држављани Бугарске. Жртве-сведоци се без одлагања одводе код јавног тужиоца, где дају изјаву и то уз помоћ преводилаца. Поднета је једна кривична пријава против мигранта због сумње да је у Прихватном центру у Прешеву учинио кривично дело насиље у породици и њему је одређен притвор.

5. ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У ПРЕШЕВУ

У Центру за социјални рад у Прешеву (у даљем тексту: ЦСР) је стално запослено 6 стручних радника (психолога, социјалних радника, педагога и правника), као и једна стручна радница - психолошкиња чији рад финансира *UNICEF* и која је стално у Прихватном центру у Прешеву.

Од почетка године је донето 45 решења о привременом старатељству, упркос томе што је регистрован знатно већи број малолетника без пратње, односно полицијски службеници су у Прихватном центру у Прешеву идентификовали њих око 170. Од укупног броја решења, 44 се односе на постављање привременог старатеља децама, док је забележено само једно решење којим је постављен старатељ девојчици. Радници ЦСР су истакли да се привремени старатељи постављају само у случајевима када затечено малолетно лице није део групе. За старатеље се одређују стручни радници ЦСР. Мигрантима – штићеницима је стално доступна психолошкиња која се налази у Прихватном центру, а остали стручни радници су доступни по потреби и када је неопходно да прате малолетног мигранта који се из одређених разлога (пре свега због здравствених интервенција) одводи ван Прихватног центра.

Према наводима запослених у ЦСР, почетком новембра у Прихватном центру у Прешеву је забележен покушај убиства жене од стране њеног супруга и одмах по добијеној информацији радници ЦСР су изашли на терен. Према наводима жртве, она је више пута била силована пре него што је покушано убиство. Жртва је малолетно лице, пореклом из Авганистана, а дошла је у групи заједно са супругом, малим дететом и братом. Супруг који је покушао убиство се тренутно налази у Окружном затвору у Брању, а жртва је, након боравка у Београду, на свој захтев пребачена у Привремени регистрациони центар у Бујановцу. Радници ЦСР су упознати са чињеницом да постоји кријумчарење и да је одређен број кријумчара откривен и ухапшен. Према њиховим речима, а на основу разговора које су водили са малолетницима без пратње, кријумчари новац узимају од њихових родитеља или сродника у ратама, на основу пређене маршруте. Случајеви радне, сексуалне и друге експлоатације деце и жена нису забележени.

Од почетка мигрантске кризе међу мигрантима је било особа са инвалидитетом, али само у транзиту у месецима пре затварања "балканске руте", при чему се нису дуже задржавали у Прихватном центру у Прешеву. Након затварања "балканске руте" и смањења броја миграната, у Центрима у Прешеву и Бујановцу не борави ни једна особа са инвалидитетом. У оба Центра постоје услови за њихов евентуални прихват и смештај.

Према наводима запослених, није било исплата једнократне новчане помоћи за мигранте који се налазе у стању хитне потребе, а добротворна организација "Човекољубље" додељује одређена финансијска средства за превоз и набавку средстава за одржавање хигијене и других намирница мигрантима који имају потребу за тиме.